

Mieczysław Gogacz

Informacje o miesięczniku "Znaku"

Studia Philosophiae Christianae 3/2, 361-363

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INFORMACJE I SPRAWOZDANIA

Informacje o „Znaku” i „Ruchu Filozoficznym”

Sprawozdanie z posiedzenia naukowego z okazji uroczystości św. Tomasza z Akwinu z dnia 7. III. 1967 r.

Ogólnopolskie Konferencje Etyków.

Sprawozdanie z posiedzenia naukowego poświęconego omówieniu książki prof. dr S. Swieżawskiego pt. „Zagadnienie historii filozofii”, Warszawa 1966 r. ss. 897. z dnia 12. IV. 1967 r.

Informacje o miesięczniku „Znak”

Sto pięćdziesiąt cztery zeszyty najpierw białe, teraz kolorowe miesięcznika „Znak” stanowią dokument i obraz kształtowania się w Polsce powojennej ruchu umysłowego, który można uważać za katolicki styl ujmowania kultury, zmagania się intelektów i serc ludzkich ze współczesnością.

„Znak” zaczął wychodzić w 1946 r. Serię artykułów rozpoczął ks. Konstanty Michalski. Zjawiają się w kolejnych numerach znakomite pióra i intelekt. Wymieńmy dla przykładu najczęściej pojawiające się w różnych okresach nazwiska: Hanna Malewska, Stefan Swieżawski, Jerzy Zawieyski, Stefania Skwarczyńska, Jerzy Turowicz, Stanisław Stomma, Bohdan Suchodolski, Antoni Gołubiew, Maria Winowska, ks. Kazimierz Klósak, Roman Brandstaetter, Władysław Tatarkiewicz, bp Michał Klepacz, Stefan Kisielewski, Paweł Jasienica, Konrad Górski, Irena Sławińska, Henryk Elzenberg, ks. Wincenty Granat, ks. Wincenty Kwiatkowski, Wacław Borowy, ks. Eugeniusz Dąbrowski, ks. Albert M. Krąpiec, Jan Parandowski, bp Karol Wojtyła, Jacek Woźniakowski, bp Jan Pietraszko, Marian Plezia, Adam Krzyżanowski, Jerzy Kalinowski, Stefan Wilkanowicz, Władysław Stróżewski, Antoni Stępień, Jerzy Nowosielski, ks. Andrzej Zubierbier, Przemysław Mroczkowski, Stanisław Łoś, ks. Stanisław Kamiński, Jerzy Kłoczowski, Z. J. Zdybicka, Halina Bortnowska, Adam Rodziński i inni. Wymienione osoby poprzez swoje publikacje, działalność naukową czy publicystyczną kształtują myślenie całego szeregu odbiorców, a ogłaszając w „Znaku” swoje przemyślenia, analizy i pytania wpływają na kształt kultury umysłowej w Polsce. „Znak” jest

tym narzędziem, poprzez które do całości wysiłku twórczego w Polsce dostał dodany trud doskonalenia wartości kulturowych ze strony katolickiej. Nie bez znaczenia jest prezentowanie myśli takich postaci, jak J. Danielou, E. Mounier, G. K. Chesterton, H. Newman, P. Claudel, E. Gilson, J. Maritain, C. S. Lewis, T. S. Eliot, G. Green, T. Merton. Ich miejsce i rolę w polskiej kulturze umysłowej można doskonale określić słowami Kazimierza Twardowskiego, który zakładając „Ruch Filozoficzny” — jak informuje T. Czeżowski — uzasadniał potrzebę podtrzymywania kontaktu z twórczością filozoficzną całego świata w następujących słowach: „trzeba polską myśl filozoficzną chronić przed jednostronnymi wpływami obcymi, równoważąc te wpływy przez krzyżowanie ich i łączenie z wpływami innymi. Wtedy żadna z filozofii nie potrafi dokonać inwazji na niwy filozofii rodzimej, gdyż tamte jej w tym przeszkodzą; ale wszystkie razem użyźnią będą glebę, na której tym bardziej krzewić się będzie filozofia rodzima” („Ruch Filozoficzny” XVI (1948) z. 1—2, s. 1).

Znając także skądinąd twórczość pisarską wymienionych osób wiemy, jaką klasę refleksji wniosły te osoby poprzez „Znak” w życie umysłowe Polski i dlaczego tak właśnie przebiegały dyskusje, ustalały się postawy i orientacje, narastało doświadczenie historyczne czasów po drugiej wojnie światowej.

Zjawiają się w „Znaku” problemy wiary religijnej i nauki, teologii i filozofii, literatury pięknej i techniki, spraw społecznych i spraw jednostki ludzkiej. Podejmuje się zagadnienia interesujące ludzi wierzących w Polsce i interesujące wszystkich myślących.

Wiele miejsca poświęcił „Znak” filozofii. Swoje stanowiska prezentowało wielu działających dziś w Polsce filozofów, jak Swieżawski, Krąpiec, Kalinowski, Chojnacki, Kłószak, Drewnowski, Tatarkiewicz, Kołakowski, Grzegorzczak, Elzenberg, Wojtyła, Bejze, Stępień, Zdybicka, Kamiński, Stróżewski, Grygiel, Rodziński, Tischner i inni.

Obok wielu linii problemowych możemy śledzić ciągi nastawień, przekształcania się postaw, entuzjazm dla danych rozwiązań i przerzucanie się na stanowiska przeciwne (np. Tomasz i Teilhard de Chardin, metafizyka i antropologia filozoficzna, zaufanie do intelektu i wybór uzasadnień irracjonalizujących).

Wydaje się czasem, że „Znak” przechodzi stopniowo z ujmowania spraw istotnych w kulturze umysłowej do spraw coraz bardziej zewnętrznych, pozornie kształtujących kulturę, wyrażających współczesne mody myślowe, a nie sedno sprawy. Uzyskuje profil coraz bardziej dziennikarski, a mimo to czytelny raczej dla starszych pokoleń. Nie zawsze jest pluralistyczny w opiniach, wybiera materiał informujący nie według istotnych potrzeb czytelnika, lecz bardziej według jego faktycznych wyznaczonych modą uwrażliwień. Notuje kształt współczesnej kultury umysłowej, nie zawsze wyczuwa jej źródła i czynniki ją kształtujące. Urabia

więc czytelnika na swoją modłę i staje się przez to mniej uniwersalistyczny, bardziej szczegółowy, wyspecjalizowany, ceniący wobec tego nie tyle mądrość, jako efekt wychowawczy, ile wiedzę o wydarzeniach. Nie służy kontemplacji, służy ideałowi aktywizmu, przestaje być ewangeliczną Marią, staje się Martą.

Niepokój, że zwycięża w „Znaku” wzór Marty z ewangelii, w niczym nie umniejsza jego roli w polskim życiu umysłowym, jego ważnej roli, jako terenu prezentowania bardzo różnych orientacji, stanowisk i rozwiązań, dzięki którym — trawestując ujęcie Kazimierza Twardowskiego — możemy polską kulturę umysłową chronić przed jednostronnymi wpływami obcymi, równoważąc te wpływy przez krzyżowanie ich i łączenie w prądami innymi. Dzięki temu żadna z kultur obcych nie potrafi dokonać inwazji na kulturę polską, gdyż tamte jej w tym przeszkodzą, a wszystkie razem będą użyźniać glebę, na której tym bardziej będzie wzrastać polska kultura umysłowa.

Mieczysław Gogacz

Informacje o kwartalniku „Ruch Filozoficzny”

Wydawany w Toruniu z zasiłku Polskiej Akademii Nauk kwartalnik pt. „Ruch Filozoficzny”, organ Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, z racji swego charakteru jako czasopisma informującego jest niezastąpionym narzędziem pracy w warsztacie filozofa. Zawiera bowiem obok krótkich artykułów, omawiających środowiska filozoficzne, kierunki i wybitniejsze postacie życia filozoficznego, bogaty dział recenzji i sprawozdań z publikacji filozoficznych, autoreferaty z odczytów i wykładów, przegląd wszystkich polskich i ważniejszych obcych czasopism filozoficznych, rejestruje publikacje filozoficzne, podaje bieżące wiadomości o wydawnictwach jednostkowych, zbiorowych, seryjnych i ciągłych, o odczytach w oddziałach Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, w towarzystwach Filozoficznych zagranicznych, o organizacjach, zjazdach i konferencjach filozoficznych, o konkursach i nagrodach, podaje też wiadomości o ważnych dla życia filozoficznego osobistych wydarzeniach w działalności naukowej filozofów, zawiera nekrologia. Tak bogaty materiał informacyjny, skrzętnie zebrany i opublikowany, pozwala zainteresowanym być na bieżąco w całym polskim i zagranicznym właśnie ruchu filozoficznym. Trudno sobie dziś wyobrazić zorganizowaną pracę badawczą bez „Ruchu Filozoficznego”, jako stałego informatora i „doradcy” filozoficznego w sprawach głównie bibliograficznych. Obok wyrazów uznania i troski w formie finansowego poparcia Wydawnictwa, które boryka się na tym odcinku z wieloma trudnościami, winniśmy zawsze wyrażać wdzięczność za tę publikację Komitetowi Redakcyjnemu, a głównie aktualnemu, od 1948 r., redaktorowi „Ruchu Filozoficznego”, prof. dr. T. Czeżowskiemu, i Sekretarzowi Redakcji (od 1958) dr L. Gumańskiemu.